

Riigikogu kultuurikomisjoni istungi protokoll nr 62

Tallinn, Toompea ja videosild

Teisipäev, 11. juuni 2024

Algus 14.00, lõpp 15.45

Juhataja: Heljo Pikhof (esimees)

Protokollija: Merje Noorlind (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Vadim Belobrovtsev, Helle-Moonika Helme, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Margit Sutrop, Kadri Tali, Tanel Tein

Komisjoni ametnikud: Carina Rikart (nõunik-sekretariaadijuhataja), Kristel Soodla (nõunik)

Puudus: Liina Kersna

Kutsutud: Haridus- ja Teadusministeeriumi alushariduse valdkonna juht Maila Rajamets ning õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Kristel Möller;

Eesti Eripedagoogide Liidu esindaja Pille Häidkind, Eesti Lastehoidude Liidu esindaja Marju Saar, Eesti Linnade ja Valdade Liidu haridusnõunik Angela Saksing, Eesti Haridustöötajate Liidu esindaja Reemo Voltri, Eesti Logopeedide Ühingu esindaja Helje Möller, Eesti Lastevanemate Liidu esindaja Palbo Vernik, Eesti Lasteaednike Liidu esindaja Anneli Laamann (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine "Ettepanek korraldada rahvahääletus usundiõpetuse lülitamiseks põhikooli ja gümnaasiumi kohustuslike õppeainete hulka" (1-6/24-28/1)
2. Vabariigi Valitsuse algatatud alusharidusseaduse eelnõu (419 SE I) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivne pöördumine "Ettepanek korraldada rahvahääletus usundiõpetuse lülitamiseks põhikooli ja gümnaasiumi kohustuslike õppeainete hulka" (1-6/24-28/1)

Heljo Pikhof tegi ettepaneku korraldada sügisistungjärgul avalik istung, et arutada kollektiivset pöördumist lülitada usundiõpetus põhikooli ja gümnaasiumi õppekavasse kohustuslike õppeainete hulka.

Otsustati:

1.1. Korraldada sügisistungjärgul avalik istung, et arutada kollektiivset pöördumist lülitada usundiõpetus põhikooli ja gümnaasiumi õppekavasse kohustuslike õppeainete hulka (konsensus: Heljo Pikhof, Helle-Moonika Helme, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Vadim Belobrovtsev)

2. Vabariigi Valitsuse algatatud alusharidusseaduse eelnõu (419 SE I) teise lugemise ettevalmistamine

Heljo Pikhof avas päevakorrapunkti arutelu ning andis ettepanekute tutvustamiseks sõna huvirühmade esindajatele.

Angela Saksing tutvustas [Eesti Linnade ja Valdade Liidu \(ELVL\) arvamust](#).

ELVL jättis eelnõu kooskõlastamata, viidates eelkõige puudulikule mõjuanalüüsile ning omavalitsustele seaduse rakendamise ja kaasnevatele võimalikele täiendavatele kuludele. Alushariduse kulud on ligi 100 protsenti omavalitsuste kanda ning kulud on viimastel aastatel omavalitsuste eelarvetes märkimisväärselt kasvanud. Keskmine kulu lapse kohta on 6000 eurot ning investeringute keskmine kulu lapse kohta on u 1000 eurot, mis teeb kogukulude tasemeks 7000 eurot aastas.

Saksing lisas, et alushariduse kulud on võrreldes Euroopa teiste maadega kõrged, eelkõige olulisemalt kõrgemate tervisekaitse- ja kvaliteedinõuete pärast. Suured kulud on tingitud ka laste kõrgest osalusmäärast alushariduses ning kõrgetest hariduslikest ja olmelistest teenuse standarditest. Eestil on kõige väiksem vanemate rahaline osalusmäär ning kõige kõrgemad kvaliteedinõuded. Lisaks on Eesti lasteaiad ja lastehoiud kellaajaliselt kõige kauem lahti. Saksingu sõnul puudub ka sotsiaalhoolekande seaduse muudatusi puudutav mõjuanalüüs. ELVL on viimasel viiel aastal teinud nii riigieelarve kui ka riigieelarve strateegia läbirääkimistel ettepaneku, et on vaja tõsta 2017. aastal Vabariigi Valitsuse poolt algatatud lasteaiadõpetajate tööjõukulude kasvatamiseks ja ühtlustamiseks loodud meetme tulubaasi. ELVL ettepanek on põhjalikult läbi arutada tegevuskulu arveldusega seotud paragrahvid omavalituste üldise finantseerimiskorralduse muudatuste raames, kaasates protsessi ka Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi esindajad.

Tegevuskulude arvlamisega seonduvad probleemid vajavad terviklahendust nii üld- kui ka alushariduses. ELVL esindaja viitas juhtumile, kus kohus mõistis Jõelähtme üldhariduskoolide tegevuskulude katmiseks HTM-ilt välja ligi 1 miljon eurot. ELVL esindaja arvamuse kohaselt ei ole selle probleemi lahendamine võimalik, muutes alusharidusseaduses vaid ühte lauset.

Saksing juhtis tähelepanu ka probleemile, mis on seotud lasteaiadõpetajate tasudega. Kuna lasteaiadõpetajate töötasu alammäär on õiguslikult seotud üldhariduskooli õpetaja töötasu alammääraga, siis on omavalitsustele selleks aastaks tekitatud täiendavaid lisakulusid. ELVL on pöördunud nii Riigikogu fraktsioonide kui ka HTM poole, kuid ettepanekut arvestatud ei ole.

Maila Rajamets ning **Kristel Möller** andisid [HTM tagasiside](#) huvirühmade poolt esitatud ettepanekute kohta.

Kristel Möller vastas ELVL-le, et kaasnevaid mõjusid on analüüsitud. Konkreetseid numbreid ei ole välja toodud põhjusel, et kohaliku omavalitsusüksuse ülesanded põhimõtteliselt ei muutu. Ülesandeid vaid täpsustatakse ning juurde neid ei tule.

Marju Saar tutvustas [Eesti Lastehoidude Liidu \(ELL\) ettepanekuid](#).

ELL tegi ettepaneku muuta seadust selliselt, et kui 3-7aastaste lastehoiurühmas töötab vähemalt üks täistööajaga õpetaja, siis võib olla rühmas kuni 20 last. Saar selgitas, et reeglina töötavad 3-7 aastaste erasektori lastehoiud erimetoodikal (Waldorf, Montessori jt), mis eeldab spetsiaalset ja põhjalikku väljaõpet ning seega on kõik õpetajad kvalifikatsiooniga. Tegemist

ei ole lasteaedadega vaid seetõttu, kuna tegevus toimub elamumaal, kuhu ei saa lasteaeda teha.

ELL tegi ka ettepaneku muuta eelnõu sõnastust selliselt, et lastehoiurühma nimekirja oleks võimalik lisada rohkem lapsi, pidades silmas, et kogu lastehoiurühma töötaja jooksul oleks tagatud seadusest tulenev laste ja täiskasvanute suhtarv. See ettepanek on tehtud eeldusel, et ühe kutsetunnistusega lapsehoidja kohta on rühmas 7 last. Saar selgitas, et vanemad ei soovi alustada lapse täiskormusel lastehoius käimist. Kehtiva seaduse kohaselt tohib kvalifikatsiooniga lapsehoidja töötaja puhul olla rühma nimekirjas kuni 15 last ning kvalifikatsiooniga õpetaja olemasolu korral kuni 16 last. Saar sõnas, et ELL ei soovi muuta rühma suurust, vaid muuta selle suurust nii, et korraga ei ole rühmas rohkem kui 15 last, mis on ka tänane praktika.

Saar tutvustas ettepanekut, muuta lastehoiu avamise tegevusloa menetlemise tähtaega, mis on eelnõust tulenevalt erasektori lastehoiul 5 kuud ning munitsipalaasutusel 2 kuud. ELL tegi ettepaneku ühtlustada munitsipaal- ja eralasteheidude tegevuse alguse aeg ning anda ka erasektori lastehoiule tegevusloa menetlemise tähtajaks 2 kuud. Saar lisas, et lastehoiud suudavad kiirelt opereerida ning 5 kuud menetlusaega on ilmselgelt liiga pikk aeg.

Saar sõnas, et täna on lapsehoidja kutse andmine sotsiaalhoolekande kutsenõukogu all, mis ELL ettepaneku kohaselt peaks uue alushariduse seadusega liikuma haridusvaldkonna alla, et kutse hõlmaks rohkem pedagoogilisi kompetentse ning aitaks lapsehoidjatel toime tulla uuest seadusest tulenevate nõuetega.

Maila Rajamets sõnas, et HTM nõustus ettepanekuga muuta seadust selliselt, et kui 3-7 aastaste lastehoiurühmas või liitrühmas töötab vähemalt üks täistööajaga õpetaja, siis võib seal olla kuni 20 last.

Heljo Pikhof palus selgitada, kuidas see on põhjendatud.

Maila Rajamets selgitas, et laste suhtarv jääb samaks. ELL soovib tõsta vaid rühmas olevate laste arvu. Kui hoiurühmas töötab õpetaja kvalifikatsioonile vastav töötaja, siis ta ei anna lastele lasteaia mõttes alusharidust, vaid toetab nende üldoskusi. Töötaja koormus on selle võrra väiksem, kuna lapse kooliks ettevalmistamise eest vastutab vanem. Rajamets lisas, et see puudutab marginaalset osa lapsehoidusid (näiteks õuehoid jne). Kohalikul omavalitsusel on kohustus pakkuda 3-7aastastele lastele lasteaia kohta ning ligi 90 protsenti lastest käibki munitsipaallasteaedades.

Rajamets sõnas, et HTM ei toeta ettepanekut muuta eelnõu sõnastust selliselt, et lastehoiurühma nimekirja oleks võimalik lisada rohkem lapsi, silmas pidades, et kogu lastehoiurühma töötaja jooksul oleks tagatud seadusest tulenev laste ja täiskasvanute suhtarv. Rajamets lisas, et lastehoius on alla 3-aastaste lastega päris palju tegemist. Seaduse jõustumisel lisandub ka üldoskuste õppekava rakendamise kohustus. Kui lapsehoiust töötavad lapsehoidjad, siis on HTM seisukoht suhtarvu mitte muuta.

Kristel Möller selgitas tegevuslubade taotlemise protsessi. Kohalike omavalitsuste asutustel on see aeg lühem, kuna tegemist ei ole koolitusloa taotlusega, vaid teavituskohustusega. Mölleri sõnul näitab pikaajaine tegevuslubade väljastamise praktika, et puudusi on palju, mistõttu tuleb hoida ka tähtaeg pikemana. Kui kõik on korras ning HTM saab taotluse menetletud, siis saab tegutseda hakata ka 2 kuu pärast.

Möller selgitas ka, et võimalus tegutseda elamumaal sarnaselt kodumajutusega on seaduse rakendusakti eelnõus ette nähtud ning rakendusakti eelnõuga tegeletakse edasi, et see muudatus vastavas määrides soovitud kujul ka jõustuks. Möller lisas, et selles osas oli tegemist vajaliku märkusega.

Pille Häidkind tutvustas [Eesti Eripedagoogide Liidu](#) ettepanekuid.

Häidkind sõnas, et liit otsustas välja tulla ettepanekuga, mis puudutab individuaalset tegevuskava. Kuna lasteaed peab niikuinii dokumenteerima hindamist ja arenguvestlustel sõlmitavaid kokkuleppeid, sh kokkuleppeid tugimeetmete rakendamise kohta, siis on ettepanek alushariduse ja lapsehoiu seadusest jätta välja lõige 15:

„(15) Haridusliku erivajadusega lapse hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ja koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel, kohandused õppes, rakendatud tugimeetmed ja hinnang nende tulemuslikkuse kohta märgitakse lapse individuaalsesse arenduskavasse.“

Häidkind selgitas, et lõikes 15 on loogikaviga ning tegelikkuses kõikide laste puhul, sh erivajadustega laste puhul, on esmaseks märkamise, seejärel hinnatakse lapse arengut. Hindamisest tekib kogumi info, e dokumentatsioon. Alles seejärel arutatakse meeskonna ja vanemaga, mida annab lapse jaoks teha. Võidakse kokku leppida ka selles, et individuaalset arenduskava ei koostatagi, kuna puudub vajadus.

Häidkind selgitas, kellele on vaja individuaalset arenduskava. Kui keskenduda infole, mis on lapse kohta kogutud, siis läheb fookus õpetamiselt kõigele muule, mis on tehtud lapse suhtes. Individuaalse õppekava vajadus tuleb väga selgelt sellest, milline on rühma õppekava, kus laps käib. Kui lapsele on rühma õppekava liiga kerge või raske, siis on vaja talle individuaalset arenduskava (IAK). Kui laps käib 6-12 lapselises erirühmas, siis ei ole kõikidele vaja IAK-d. Rühma õppekava peab olema tehtud seal käivate laste järgi. Sellega saab vältida 12 IAK tegemist ning üüratu dokumentatsiooni loomist, kuna tegelikku vajadust selle järele ei ole. Ettepanek on panna valikulise dokumendi hulka kõik see, mis on kohustuslik.

Maila Rajamets vastas, et lapse arengut tuleb siiski dokumenteerida ka sellisel juhul, kui ei teki IAK-d.

Palbo Vernik tutvustas [Eesti Lastevanemate Liidu](#) ettepanekuid.

Eesti Lastevanemate Liit mõlgutab mõtteid selles suunas, et tegemist võiks olla hoopis lastehoiu seadusega. Tegemist oleks võrreldes praeguse seadusega olemusliku vaate muutusega. Lapsi ei peaks ainult arendama, vaid ka hoidma.

Vernik lisas, et Eesti Lastevanemate Liit soovib hoolekogusid võimestada vastupidiselt eelnõus toodule, et lepatakse kokku ning antakse hoolekogule teada. Verniku sõnul on hoolekogu siiski vastutusvõimeline juhtimisorgan.

Eesti Lastevanemate Liit toob esile ka asjaolu, mis puudutab õpetajate kaitset laste eest. Seaduse kohaselt võib lapse kinni võtta rahustamiseks vaid enesekaitseks. Tundlike laste hulk on kasvanud ning tekib küsimus, mis saab siis, kui laps ründab teist last või kogu rühma. Sama pilguga tuleks vaadata ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse sama osa.

Vernik juhtis tähelepanu, et eelnõus ei ole regulatsiooni lastehoiu juhtimise kohta. Samuti jäi liidule arusaamatuks, miks munitsipaallasteaedadel ei ole enam tegevusluba.

Maila Rajamets vastas, et lastehoiu seadus on kontseptuaalselt teretulnud mõte. HTM on siiski kaldu hariduse poole ning rõhutab, et alusharidus on haridussüsteemi üks osa.

Rajamets lisas, et HTM ei soovi hoolekogu rolli kuidagi vähendada. Pigem oli soov seda päriseluga kooskõlla viia. Hoolekogud on väga erinevad ning HTM peab arvestama kõikidega. HTM arvamus on, et otsustab siiski lasteaiapidaja koostöös juhiga, kes annab head nõu erinevates küsimustes, kaasates ka hoolekogu.

Tõnis Lukas sõnas, et Eesti Lastevanemate Liidu poolt esitatud kontseptsiooni muudatus viiks arutelud tagasi 30-aasta tagusesse aega teemal, kas tegemist on sotsiaalhoolekande- või haridusasutustega. Elukorralduse ning õppekavade tasandil on otsustatud, et tegemist on

haridusasutustega. Lukas toetas Eesti Lastehoidude Liidu arvamust, et kutsestandardi mõttes peaksid ka lapsehoidjad liikuma pedagoogiliste oskuste poole.

Lukas juhtis tähelepanu, et last saab hoida kahel erineval viisil. Kui laps ei räägi avalikku asutusse saabudes, siis ta võib olla küll hästi hoitud, aga arendavaid tegevusi temaga läbi viidud ei ole. See võib saada lapse tulevikule määralvalt hukatuslikuks. Seetõttu võiks jääda kontseptsiooni juurde, et tegemist on arendava- ning haridusasutusega.

Helle-Moonika Helme arvamuse kohaselt on kogu selle teema esile tõstnud kaasava hariduse kontseptsioon. Juurpõhjus on suur kompleksne süsteem, mille üks komponent on näiteks ka täna nimetatud õpetajate kaitse.

Margit Sutropi sõnul tuleks igale lapsele individuaalselt läheneda ning luua talle arenguks sobiv keskkond, mis on õige mõte ning sellele tuleb tähelepanu pöörata. Sutrop nõustus, et minnes üle õppeasutuseks ei ole vähem oluline see, et lapsed oleksid hästi hoitud.

Palbo Vernik täpsustas, et hoidmise mõte peaks sisse tooma laiema spektri, mitte vähendama laste arendamise mõtet.

Anneli Laamann tutvustas [Eesti Lasteaednike Liidu ettepanekuid](#).

Lasteaednikele teeb muret laste arv rühmas ning ettepanek on fikseerida miinimumarv, e 20 last rühmas. Omavalitsustes on tihti suur lasteaiakohtade pöud ning koheselt pannakse rühma 24 last, äärmuslikult ka 28 last. Kui kõik 28 last on kohal, kelle hulgas on ka haridusliku erivajadusega lapsi, siis peab meeskond vaatama kuidas nõ ellu jääda. Kui erialaspetsialistid ja õpetajad on saanud 1-2 kuud lapsi hinnata, alles siis võiks teha ettepaneku suurendada laste arvu rühmas.

Lisaks on Eesti Lasteaednike Liit teinud ettepaneku, et õppealajuhataja kvalifikatsioon võiks samuti olla magistrikraad. Lasteaias on nii õpetajate kui ka õpetaja assistentide puudus.

Tegelikult näitab, et õpetajal on küll pedagoogiline kompetents ning õpetaja kvalifikatsioon, aga reaalelus jäävad nad selle kompetentsiga hätta. Õppealajuhatajal on suur roll toetamaks rühma meeskonda õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel. Tal peavad olema suuremad teadmised, kuidas organiseerida ja toetada rühma tööd.

Maila Rajamets vastas, et Eesti alusharidus on väga kallis võrreldes teiste riikidega ning kõik laekunud ettepanekud muudavad seda veel kallimaks. HTM on eelnõus rõhutatult välja toonud, et laste arvu suurendamine rühmas peab olema väga hästi põhjendatud.

Rajamets nõustus, et iga omandatud tasemeharidus muudab töötaja kvaliteetsemaks. Eelnõus on toodud analoog põhiharidusega, kus õpetajal ja õppealajuhatajal on samasugune tasemehariduse nõue – koolis on selleks magistrikraadi nõue, siis on see ka õppealajuhatajal. lasteaias kõrgharidus. Alushariduses on õpetajal bakalaureuse kraadi nõue ning sama nõue kehtib ka õppealajuhatajale. Rajamets lisas, et olukorda reguleerib ka tööturg. Juba praegu on üle 80 protsendi magistrikraadiga õpetajaid ning juht saab kandideerimisel langetada oma valiku.

Kristel Möller lisas, et eelnõuga liigutakse tugevama kvalifikatsiooninõude poole, kuna praegu ei ole koolieelse lasteasutuse seaduses üldse kutsenõuet.

Helje Möller tutvustas [Eesti Logopeedide Ühingu ettepanekuid](#).

Eesti Logopeedide Ühing tõstatab neli probleemi. Koolieelse lasteasutuse seaduses arvestati ühte haridusliku erivajadusega last kolme lapse eest ning oli palju erinevaid rühmaliike, näit arendusrühm (6 last), pervasiivse arenguhäirega rühm (4 last). Eelnõus aga räägitakse üld-, tõhustatud- ja eritoest. Ühingu arvamuse kohaselt võiks üks eritoe vajadusega laps rühmas võtta kuue lapse koha. Möller selgitas, et eritoe puhul on tegemist raske puudega, mida esineb

harva ning see otsustatakse, kas arstliku komisjoni või koolivälise nõustamismeeskonna otsusega. Need lapsed vajavad oluliselt väiksemat keskkonda. Nende laste puhul on oluline rääkida turvalisusest, näit lämbumise või põgenemise oht. Kui selline laps on üks kolme lapse eest, siis võib ta olla ka üks 17-st lapsest, mis on selle lapse jaoks ilmselgelt liiga palju. Möller nõustus, et omavalitsusel tekib koheselt probleem, kuhu paigutada juba rühmas olevad lapsed. Rühmas peab olema eriharidusega õpetaja ning assistent, mis tähendab, et pool päeva on eritoe vajadusega lapsega assistent. Võimalus on lapsele võtta ka tugiisik, aga praktika kohaselt võib selleks kuluda mitu aastat. Lisaks, täna ei ole lasteaias olemas tugiisiku ametikohta. Direktor võib selle küll luua, aga see tekitab koheselt omakorda palgaraha küsimuse.

Möller tõi teise probleemina välja tugispetsialistide täiendkoolituse toetamise. Eelnõu paragrahv 47 toob välja, et riigieelarve seadusega eraldatakse kohalikule omavalitsusele toetus õpetajate täiendkoolituseks ja palgarahaks ning tugispetsialistide palgarahaks ja teenuse tagamiseks. Möller juhtis tähelepanu, et kuskil ei ole mainitud tugispetsialistide täiendkoolitust. Vastava määruse jõustudes said tugispetsialistid teate, et neile ei ole enam ette nähtud täiendkoolitust. Määrust saab lugeda mitmeti ning asutused on saanud tagasiside, et tugispetsialistide koolitusraha tuleb otsida mujalt. Tegemist on suure probleemiga kuna koolitused on kallid.

Möller tutvustas ka ettepanekuid, mis on seotud eestikeelsele haridusele üleminekul. Kõik logopeedid toetavad seda põhimõtet. Muret tekitab aga logopeedi tööülesanne. HTM poolt on välja toodud, et logopeedi suuremat tuge vajavad need rühmad, kus on palju muukeelseid lapsi. Logopeedid on selleks tööks valmis, kuid selle võrra ei saa väheneda logopeedi töö Eesti lastega. Lasteaiad peaksid saama endale võtta eesti keele õpetajad, kes siis toetavad muukeelseid lapsi. Logopeed tegeleb kõne- ja kommunikatsiooniprobleemidega lastega ning keeleõpe on õpetaja kompetents.

Tõsine probleem on ka logopeedi töökeel. Eelnõu kohaselt võib teenust osutada ka muus keeles. Mölleri sõnul jääb lahtiseks, millisel juhul on muukeelsel lapsel võimalik saada muukeelset tuge. See teema on tekitanud hirmu Vene logopeedides ja asutustes, kus käivad nii Eesti kui ka Vene lapsed. Ühing on saanud palju kaebusi selles osas, et Vene logopeedid osutavad teenust Eesti lastele. Möller selgitas, et Euroopas on logopeedi nõutud keeletase C2. Eesti seaduste kohaselt on võimalik vaid C1 tase. See tekitab küsimuse, kes hindab, kas logopeed võib muukeelse lapsega töötada või mitte ja kas teenus on kvaliteetne. Möller tõi näiteks markantse juhtumi, kus vanem tõlkis logopeedi antud teksti eesti keelde ning logopeed siis esitas selle tunnis. Mölleri sõnul tekib küsimus, kes hindab logopeedi keeletaset. Probleemi, et logopeedidelt ei nõuta C2 taset (emakeel), on välja toonud ka Keeleamet. Kui logopeed ei oska keelt, siis mõjutab see oluliselt ka lapse hindamist.

Heljo Pikhof küsis, kas logopeed peaks tegelikult olema lapse emakeelne.

Helje Möller vastas, et kõikidest rahvustest lastele ei ole võimalik tagada emakeelse logopeedi teenust, aga põhimõtteliselt peaks see niimoodi olema.

Helle-Moonika Helme arvamuse kohaselt tuleks ka eripedagoogika puhul lähtuda sellest, mis on kirjutatud põhiseadusesse, st riigikeel on eesti keel. Eesti koolid ja lasteaiad on juba multikultuursete ning oluline on, kuidas ennast eestlastena selles kontekstis kehtestada. Helme sõnul peab seaduse looja need tasakaalupunktid lähtuvalt põhiseadusest ka nõ paberile panema.

Kristel Möller vastas, et seaduse kohaselt peab logopeedi teenus olema õppekeeles, e logopeed peab C1 tasemel valdama õppekeelt. C1 on kõige kõrgem keeletase ning C2 keeletaset ei ole reguleeritud. Eelduslikult on ootus, et emakeel on eesti keel.

Lisandväärtusena võib last toetada ka lapse oma emakeelse toetuse pakkumisega. Aga nõue on ühene, e C1.

Reemo Voltri tutvustas [Eesti Haridustöötajate Liidu \(EHL\) ettepanekuid](#).

Voltri sõnas, et Eesti on väga oluliseks pidanud õpetajate kvalifikatsiooninõudeid. Kui põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on õpetaja kvalifikatsiooninõuded magister ja kutse, siis peaks ka lasteaedades olema sama analoogia põhjal bakalaureus ning kutse. Voltri sõnul teeb eriti ärevaks võimalus, et juht võib töötaja kompetentse hinnata ning tööandja saab eelistada kutsega inimest pedagoogilise kompetentsidega isikule, aga ta ei pea seda tegema. HTM esindaja selgituse kohaselt on see vajalik seoses üleminekuga. Voltri tegi ettepaneku sätestada sellisel juhul see tähtajalisena ning alates mingist ajast on kohustuslik lasteaia õpetajale kutsenõue.

Voltri lisas, et PISA testide üheks hea tulemuse eelduseks on just see, et Eestis on alusharidus, kus töötavad kõrgharidusega õpetajad. EHL-i teeb murelikuks, et eelnõuga soovitakse loobuda kõige olulisemas arengujärgus laste, e 1,5-3 aastaste laste õpetajate kvalifikatsiooninõuetest. Tegemist võib olla küll hea kohaga, kust raha kokku hoida, kuid hariduse seisukohast ei ole tegemist mõistliku lähenemisega.

Voltri viitas ka juhtimisele ning õpetajate kaasamisele. EHL arvamuse kohaselt ei ole mõistlik kaotada pedagoogilist nõukogu, mille tulemusena juht saab ise otsustada, kuidas ta õpetajaid kaasab. Kaasamise vorm jääb eelnõu kohaselt juhi otsustada, mis praegusel hetkel on liiga suur juhi vabaduse suurendamine.

Voltri sõnul peab olema väga konkreetselt paigas, mitme lapse kohta ning millisel määral tuleb tagada tugiteenus. Just lasteaias toimub varajane märkamine, mis on väga oluline. Kui juba seal märgata lapse erilisust, siis seda kiiremalt saab laps abi.

Maila Rajamets vastas, et kindlasti ei loobuta õpetaja nõudest alla 3-aastaste laste rühmades, vaid antakse võimalus, et rühmas võib töötada nii õpetaja kui ka lapsehoidja kvalifikatsioonile vastav inimene. Tegemist on lõivuga selle eest, et plaanis on tuua kokku kaks süsteemi, e tuua lapsed Sotsiaalministeeriumi haldusalast haridussüsteemi. Niiviisi on tagatud selliste inimeste töötamine alla 3-aastaste lastega, kelle spetsiifilised oskused on omandatud kutse näol ja mis annavad vastava pädevuse. HTM usub, et lapsehoidjad saavad alla 3-aastaste lastega väga hästi hakkama.

Pedagoogilise nõukogu osas näeb HTM pigem vabadust. Koolieelse lasteasutuse seadus sätestab, et pedagoogilisse nõukogusse kuuluvad kõik lasteaia pedagoogid. Rajametsa sõnul on ka selliseid lasteaedasid, kus on üks juht ning erinevad õppekohad, mis annab juurde pigem vabadust. Töötajate kaasamise kohustus on strateegiliste dokumentide (näit arengukava ja õppekava) väljatöötamisel nagunii.

Reemo Voltri sõnul võetakse seadusest välja nõue, et kindlasti peab olema õpetaja. Eesmärk ei ole, et lapsed on hoitud, vaid 1,5-3 aastat on lapse elus väga oluline arendamise aeg.

Heljo Pikhof küsis, kas Eesti Lasteaednike Liiduni on jõudnud õpetajate hirm, et kuna õpetaja nõue ei ole kohustuslik, siis on pidajal õigus loobuda ka õpetaja kvalifikatsioonist.

Anneli Laamann vastas, et liidule ei ole selle kohta tagasisidet tulnud, kuid sellel hirmul võib olla ka alus. Laamann lisas, et aastaid õpetajana töötanud inimesi, kes ei vasta C1 keeletasemele, on toodud õpetaja assistendi palgatasemele.

Laamanni sõnul võiksid pedagoogilisse nõukogusse kuuluda ka õpetaja assistendid. Ka nemad saavad pedagoogiliseks personaliks, nad kantakse Eesti Hariduse Infosüsteemi ning nad saavad õiguse täiendkoolitusteks. See on uue seadusega kaasnev suur pluss.

Heljo Pikhof sõnas, et eelnõule on esitanud muudatusettepaneku ka Riigikogu Isamaa fraktsioon.

Tõnis Lukas tutvustas [Isamaa fraktsiooni ettepanekut](#).

Lukas selgitas esimese muudatusettepaneku juures, et eesti emakeelega laste vajadustest ja heaolust ning eestikeelse õppekeskkonna säilimise vajadustest lähtudes tuleb lasteaia juhtidel tagada eestikeelne kasvukeskkond emakeelena eesti keelt kõnelevate õpetajate toel.

Teine muudatusettepanek on seotud sellega, et lasteaia liikumis- ja ka muusikaõpetajad peavad olema professionaalid, e spetsiaalse ettevalmistusega.

Kolmanda muudatusettepaneku sisuks on, et lastehoid kutsub vanematega tehtava koostöö edendamiseks vähemalt kord aastas kokku vanemate koosoleku. Lukas selgitas lisaks, et lastehoius tuleb vanematega igapäevaselt suhelda. Kaks ametlikku koosolekut aastas oleks ebaraportionaalne, arvestades et lasteaiarühmade puhul seda nõuet pole.

Kristel Möller vastas, et HTM ei ole jõudnud Isamaa fraktsiooni ettepanekute osas kujundada ametlikku seisukohta. Möller vastas, et esimese muudatusettepaneku sõnastust on keeruline rakendada. Ettepanek on eluliselt vajalik, kuid hetkel näeb HTM, et direktoril on õigus moodustada rühmad ning lapsi vastavalt keelele ka jagada, e see otsustuspädevus on direktoril olemas.

Tõnis Lukas selgitas, et otsustuspädevus võib olla. Aga kui ei ole organiseerivat normi, siis ei ole püütud erineva keelelise ettevalmistusega lapsi vähemalt tasandusperioodi jooksul eraldi hoida. Kui muukeelne laps on omandanud piisava eesti keele oskuse, siis saab teda koheselt ka ümber rühmitada. Lukase sõnul on selge, et nii lapse ettevalmistust ja ka isikupära tuleb mingil määral hinnata. Probleem ei ole seotud üleminekuga eestikeelsele õppele. Lukase sõnul võib rakendamisel lähtuda ka suurusest 50 protsenti, mis on jälgitav norm. Lukas lisas, et protsendiga on seda normi kindlasti raskem täita kui nõudega, et lasteaiarühmas peab olema tagatud keelekeskkond ning valdavalt, e üle poole, peaksid rühmas olema lapsed, kes oskavad eesti keelt.

Anneli Laamann sõnas, et Eesti lasteaiaid on samuti jõudnud Euroopasse, kus on välja töötatud palju erinevaid meetodeid, kuidas õpetada multikultuurses keskkonnas riigikeelt. Laamann lisas, et on külastanud Rootsi lasteaeda, kus ei ole ühtegi Rootsi last ega ka õpetajat, aga kogu õppetöö toimus rootsi keeles.

Ühiskonnas on kuulda olnud, et Eesti lapsed ei peaks olema muukeelsetele lastele eesti keele õpetajateks. Esiteks tuleks Eesti muukeelsetes piirkondades muuta lasteaia töökorraldust ning suurema osa muukeelsete laste puhul peaks tegema rühma neljaks. Alarühmades tuleks alustada tööd vastavalt keeletasemele. Hommikupoelses töös peaks olema vähemalt kolm alarühma, mis eeldab, et meekonnas oleks kolm inimest: 1 õpetaja ja 2 assistenti või 2 õpetajat ja 1 assistent. Laamann juhtis tähelepanu, et Eesti lapsel on kõige pikem lasteaiapäev, mis päädib sellega, et alates kl 16.00st jääb lastega vaid üks inimene, kuna teistel on töötunnid juba nõ lõhki. Seetõttu tuleks vaadata ka lasteaia päeva pikkust, mis mujal maades on reguleeritud. 0-3aastasel lapsel ei tohiks lasteaiapäeva pikkus olla üle 8 tunni pikk. 3-7 aastasel lapsel ei tohiks lasteaiapäeva pikkus olla üle 9 tunni. Eestis lasteaedades aga on 10-12 tunni pikkused tööpäevad ning lapsed käivad kodus vaid magamas. Kui on soov õpetada väikestes gruppides eesti keelt, siis tuleb vaadata ka lasteaedade töökorraldust. Kuna ei ole raha, siis ei saa lasteaiaid palgata rühma lisainimest, vaid tuleb muuta töökorraldust.

Heljo Pikhof tänas osalejaid arutelu eest. Komisjon jätkab eelnõu menetlusega kohe sügisistungjärgu alguses.

3. Info ja muud küsimused

Muid küsimusi ei tõstatatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Heljo Pikhof
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Merje Noorlind
protokollija